

О доласку Вилгема Барнета у Црну Гору наредне 1830 г. нијесмо пронашли никакве податке у Државном архиву у Задру. Вјероватно је да се он није више враћао на ове стране.

J. M.

ШТА ЈЕ БИЛО С АУСТРИЈСКИМ ОРУЖЈЕМ КОЈЕ СУ ЦРНОГОРЦИ ЗАПЛИЈЕНИЛИ НА ПАШТРОВСКОЈ ПЛАНИНИ У БОРБИ ОД 2 АВГУСТА 1838 Г. ПРОТИВ АУСТРИЈЕ

Због тога што су аустријски геометри на своју руку поставили знак триангулације у Паштровићима на врху брда Тројице више села Утрага, Црногорци су 2 августа 1838 г., под заповједништвом Ђорђија Петровића, напали аустријске посаде код Гомиле и Видрака и отјерали аустријске војнике. Идућих дана Аустријанци су под вођством једнооког потпуковника Росбаха почели да надиру на Паштровској Планини, али су, невични терену, од Црмничана били разбијени. Том приликом су Црногорци заплијенили извјесну количину аустријског оружја које је Његош с великим задовољством на Цетињу показивао странцима, па штавише и аустријским држављанима. Интересантно би било видјети гдје се налазило то заплијењено оружје.

28 септембра 1838 г. поднио је један извјештај окружни каторски поглавар Габријел Ивачић Губернијалном претсједништву у Задру. Ивачић нам ту прича, између осталог, да је Његош све то аустријско оружје држао скупљено у једном углу своје спаваће собе¹⁾ и да га је са задовољством показивао онима који су га посјећивали на Цетињу („... ed ora le tiene tutte raccolte assieme in un angolo della sua stanza da letto, e con compiacenza le mostra a quelli che arrivano da lui per visitralo») (Задар, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 222 б. (ХIIа. Central Akten. 1838) „пр. 3. 8 бр. 1838, 229/ц. п.”).

14 октобра 1838 г. Ивачић је доставио Губернијалном претсједништву у Задру још један извјештај. И из њега сазнајемо да је Његош био смјестио то заплијењено аустријско оружје у једном углу своје спаваће собе и да га је „прије неколико дана“ пренио у посебну собу и ставио скупа с оружјем које су Црногорци у раним приликама отели Турцима. („Fino ad ora esse erano depo-

¹⁾ Директор задарске полиције Адам Штока саопштава 1 октобра 1834 г. далматинском гувернеру Венцелу Фетеру фон Лилијенбергу: “Причало се да сад владају у Црној Гори највећи неред, мржња, неповјерење и жудња за осветом. Владика се сам налази у неприлици и његова спаваћа соба испуњена је пиштољима и пушкама.” (Задар, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију: 16 (б. IIа к. Geheime Akten 1834).

sitate in un angolo della stanza da letto dello stesso Vescovo, ma da qualche giorno furono trasportate in un locale apposito, e collocate assieme ad altre armi prese in diverse occasioni dai Montenerini ai Turchi“) (Задар, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 222 (б. XIIа. Central Acten. 1838) “пр. 20. 8 бре. 1838. 248/ц. п.“).

Ивачић говори и у свом извјештају од 22 октобра 1838 г. Губернијалном претсједништву о тим заплијењеним аустријским пушкама. Он нам ту износи углавном ово: Његош има укупно 30 аустријских пушака. 13 кратких пушака и двије дуге потијечу из борбе на Паштровићима, а остале су донијели аустријски војници који су побјегли у Црну Гору. Оне пушке које су заплијењене на Паштровићима стајале су у једном углу Његошеве спаваће собе, а друге су биле смјештене по манастирским собама за послугу; недавно су сакупљене све заједно и стављене у посебну просторију заједно с другим оружјем које су Црногорци скинули с Турака. Како изгледа, ова просторија је била одређена за ратне трофеје, јер су у њу смјештени извјесна одијела с аустријских и турских војника, лубања једног турског паше, оружје које су носили црногорски поглавице кад су ишли у бој на челу своје војске, неколико турских застава и други слични предмети. (Задар, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 222 (б. XII-а Central Akten 1838) ”пр. 27. 8 бре. 1838. 258/ц. п.“).

28 октобра¹⁾ 1838 г. жали се гувернер Венцел Фетер фон Лилијенберг грофу Игнацу фон Хардегу, претсједнику Дворског ратног савјета у Бечу: Владика „показује још увијек свакоме, па и нашим поданицима који долазе у Црну Гору, аустријско оружје, прави алузију на појачање које треба да дође из Хрватске и каже да ће то појачање да служи да повећа његову збирку“. (Задар, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 218 (б. VIII-а, к. X/5. 1. 1838).

И профу Антону Фридриху Митровском, врховном шефу Дворске канцеларије, жалио се Лилијенберг на Његоша ради излагања аустријског оружја, заплијењеног на Паштровској Планини: „Мора се трпјети и правити се као да се не зна да Владика на Цетињу излаже у властитој соби свога стана царско оружје које је дјелимично скинуто са палих војника, а дјелимично са војних бјегунаца, као побједоносне трофеје; он исто оружје показује свакоме, поглавито Турцима, а штавише и нашим поданицима . . . (Задар, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 218 (б. VIII-а. к. X/5. 5. 1838),

31 маја 1839 г. писао је капетан Фридрих Орешковић гувернеру Лилијенбергу: „Докле ћемо још морати да трпимо ову срамоту да посматрамо своје оружје у близини од двије миље као ратне трофеје у рукама ових Црногораца! Кад би ми се допусти-

¹⁾ Све датуме наводимо по новом календару.

ло, ја бих га у току једне једине ноћи са једним батаљоном отуда однио пошто сад познајем све прилазе ка Цетињу и кад бих смио да радим према своме схватању, у исто зријеме дигао бих у ваздух читави разбојнички замак, при томе би ми учиниле најбољу услугу нагомилане количине Владичинога праха“. (Задар, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 231 (б. IX-а. к, X/4. 1. 1839)

Њемачки путописац Хајнрих Штиглиц, који је по свој прилици био у Црној Гори 1839 г., видио је у Његошевој соби за становање, између осталога, и нешто ратне опреме која је била једноставнија од турске и која је „опомињала на посљедње пограничне сукобе на Западу“.

Било би важно сазнати шта је Његош даље урадио са тим заплијењеним аустријским оружјем. Он га је по савјету рускога изасланика Александра Владимировића Чевкина вратио Аустријанцима да би на тај начин избрисао из сјећања сваку успомену на крвави сукоб од 2 августа 1838 г. који се одиграо на Паштровској Планини између Аустрије и Црне Горе. То нам он сам саопштава 6/18 септембра 1839 г.:

„Възятіе Ружъя Черногорцыми у Аустрійскихъ солдатъ въ сражаній прошлаго гола, которіе мнѣ принесли Черногорцы, я по предложенію Г-на Чевкина возвратилъ Австрійцамъ, да бы съ тѣмъ истребитьъ всякой знакъ бывшихъ пограничныхъ несогласій“ (Исходящій Журналь, 1839 — 1847, 6.IX. 1839, № 41).

М. Ј.

ЈЕДАН АУСТРИЈСКИ ПОКЛОН ВЛАДИЦИ РАДУ

Далматински гувернер Венцел Фетер фон Лилијенберг често је разним поклонима указивао пажњу Владици само да би га што више задужио. Како је знао да је Владика љубитељ књижевности, доставио му је 21 марта 1838 г. преко Габријела Ивачића читав „један плик књигах“ (Писмо Ивачићево Владици од 21.III.1838 г., Цетиње, Државни архив, број 44/1838). Да ли је међу тим књигама било нешто на францускоме језику, то досад нијесмо могли утврдити.

Знамо поуздано да је Лилијенбергов наслѣдник генерал Јохан Турски слао Владици и неке француске књиге.

Да би задобио благонаклоност Владичину, аустријски цар Фердинанд I одлучио је 22 априла 1843 г. да се овласти генерал Турски да годишње поклања Владици разне ствари у вриједно-